

J. Jurčič: Pripovedka o beli kači

Josipov ded, Jožef Jankovič, mu je že kot dečku pripovedoval zgodbe o Turkih, ciganih, rojenicah, vilah, beli kači ipd., tako da mu je bilo zanimanje za ljudsko slovstvo položeno skoraj v zibelko.

Glede na povedano je skoraj gotovo, da je Josip pravljico o beli kači, ki je sicer že stoletja prej krožila med ljudstvom, prvič slišal od svojega deda.

Jurčič je svojo Pripovedko o beli kači objavil kot četrtošolec (pri 17 letih), in sicer v Slovenskem glasniku. To delo velja za njegovo prvo javno objavo.

Veliki muljavski pisatelj ima izjemne zasluge tudi v tem, ker je bogastvo ljudskega izročila prenesel v svoj literarni opus in na ta način rešil pred pozabo pomemben del ljudskega slovstva, sploh z dolenskega konca Slovenije. Tudi zato je Jurčič tako živ še danes.

**To delo velja
za njegovo prvo
javno objavo.**

Dragica Šteh: Jurčiču

*Čprav te več ni,
še vedno si blizu ...
V tvojih besedah so prave smeri,
večne resnice, drobne modrosti
in zgodbe domačih dolenskih vasi.*

*Čprav te več ni,
veš, a življenje je isto,
le včasih bi radi vse naenkrat.
Ne znamo tako, kot si pisal v povestih,
iskati in najti skriti zaklad.*

*Če bi se vrnil,
bi te bolelo,
ker smo poceni prodali naš raj,
kot desetega brata od hiše pognali
stare vrednote, ponos in značaj.*

*Veš, Josip,
na tvoji ljubi Muljavi
pa v spoštljivem spominu utripa srce.
Čprav te več ni, je nekaj ostalo,
tu si doma, kjer smo dobri ljudje.*

Josip Jurčič

- veliki sin
slovenskega naroda

Razstava ob štirih pisateljevih
jubilejih

**»Primi za peró,
piši dobro, piši bolje.«**

(Josip Jurčič: Ob novem letu 1880)

»In vender tvoj spomin,
nikdar ne mine. Hvaležen bode večno ti Slovén;
zapisan v zlato knjigo domovine
Ti svetiš poleg prvih se imen;
nevenljiv venec glavo ti obdava.
In mi hvaležno te slavimo: Slava!«

(Josip Stritar)

Tako je zapisal njegov prijatelj in pisateljski mentor Josip Stritar v spomin velikemu Muljavcu.

Jurčič, ki je bil za prozo to, kar je bil Prešeren za poezijo, je umrl 3. maja 1881, star komaj 37 let, v hiši, kjer je bil tudi sedež časnika Slovenski narod.

Ljubljanski zvon je v nekrologu takole zaokrožil Jurčičev pomen:

»V umrlem Jurčiču izgublja slovenski narod zglednega in značajskega domoljuba, v političnem boju neustrašenega prvoborca in predvsem nedosegljivega pisatelja in pripovedovalca nesmrtnih povesti in romanov, a Ljubljanski zvon žaluje za svojim prvim ustanoviteljem in nenadomestljivem voditeljem.«

Zgodovinski roman **Rokovnjači** je zasnoval Jurčič, ki je napisal prvih 11 poglavij. Ustvarjal ga je v času, ko se je že boril z neozdravljivo boleznijo. Po njegovi smrti ga je dokončal Janko Kersnik. Izšli so leta 1881 v Ljubljanskem zvonu, že po Jurčičevi smrti.

Pripoved se odvija med letoma 1810 in 1855. Takrat so v naših krajih delovali rokovnjači, ki so imeli tudi svojo skrivno organizacijo in poseben jezik. V Jurčičevem času je bil spomin nanje še zelo živ.

V središču dogajanja je rokovnjaški poglavar Nande Grog, bodoči zet nečakinje Blaža Mozolja, Polonice, ki sprva ne ve, da se njen izvoljenec ukvarja z rokovnjaštvom. Nande jo nagovarja, da zbežita iz teh krajev in ravno, ko se odpravita, ga ujamejo Francozi. Vendar ujetnik kasneje pobegne, skupaj s svojim dekletom ...

Po popularnosti so Rokovnjači takoj za Desetim bratom. O tem pričajo ponatisi romana pa tudi dramske obdelave. Ena od teh je istoimenska drama Frana Govekarja, izdana leta 1899. Rokovnjači so bili dostikrat uprizorjeni. **Na Muljavi so bili postavljeni na oder leta 1987.**

Prvi urednik časnika je bil naš rojak Anton Tomšič, doma iz Dednega Dola pri Višnji Gori, ki je bil tako prvi slovenski poklicni časnikar. Slovenski narod je začel izhajati 2. aprila 1868 v Mariboru, in sicer trikrat na teden.

Program časnika je bil narodnostno in liberalno usmerjen: temeljil je na programu Zedinjene Slovenije (1848), na slovenski vzajemnosti ter na zavzemanju za slovenski jezik in kulturo, ki sta bila tisti čas zaradi nemškega hegemonizma na veliki preizkušnji. Po smrti Antona Tomšiča leta 1871 je uredništvo časopisa za kratek čas prevzel Ivan Železnikar. **29. maja 1871, ki je zato praznik Občine Ivančna Gorica, pa ga je začel urejati Josip Jurčič**, in sicer vse do svoje smrti leta 1881.

Prav z urednikovanjem tega časopisa je dal Jurčič nenadomestljiv prispeval k narodni zavesti takratnih Slovencev in boju za slovenski jezik ter njegovo ohranitev.

Čeprav je Jurčič za svoje časnikarsko delo plačal visoko ceno (tudi z izgubo zdravja in predčasno smrtjo), pa smo mu lahko hvaležni, ker je veliko prispeval k temu, da se je ohranil slovenski jezik in z njim njegova kultura.